

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. בקדשי הגבול ... אפילו ביוחסין.....2
- ב. מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות.....3
- ג. מלקין על החזקות ... הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה.....4
- ד. איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה ... מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה ... מפני שכרוך אחריה.....5
- ה. ואין שורפין תרומה על החזקות ... תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ... וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק למטח.....6
- ו. איזו חזקה ... ששורפין עליה את התרומה ... עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטמאין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה.....8
- ז. עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו נקורים נקורים בעיסה תולין לא אוכלין ולא שורפין.....8
- ח. לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה אבל משקים עכורים לא
9
- ט. לא יתייחד אדם.....9
- י. עם שתי נשים.....11
- יא. אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.....12
- יב. אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדקי מפני שאשתו משמרתו.....13
- יג. מתייחד אדם עם אמו ועם בתו.....14
- יד. וישן עמהם בקירוב בשר ואם הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו.....15
- טו. רמז ליחוד מן התורה מנין.....16
- טז. כל שלשים יום יוצא בחיק ונקבר באשה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים
18
- יז. אשה אחת ... לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא.....19
- יח. הוה מעשה והוציאווה עשרה במטה ... תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי.....20
- יט. מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך תלמידי חכמים אין אינשי דעלמא לא שאני תלמידי חכמים דידעי לאתרוויי ביה.....20

הלכות הדף היומי

מסכת מידות

דף פ.

א. בקדשי הגבול ... אפילו ביוחסין

התבאר במסכת כתובות דף כה. שבימי בית ראשון שהיתה תרומה וחלה של תורה¹ אין אוכל² אותה אלא כהן מיוחד³, כלומר שבאו ב' עדים והעידו עליו בב"ד שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש ע"ג המזבח⁴. אבל כהני חזקה שאין עליהם שני עדים אין אוכלין תרומה דאורייתא.

ומי⁵ שהעידו עליו שני עדים שראוהו שהיה אוכל בתרומה של תורה הרי זה מיוחד⁶, ואין מעלין ליוחסין לא מנשיאת כפים, ולא מקריאה בתורה ראשון, ולא מחילוק תרומה בבית הגרנות, ולא על פי עד אחד.

וכהן⁷ מיוחד שאמר בני זה כהן הוא אין מעלין אותו ליוחסין על פיו, עד שיביא עדים שהוא בנו.

אולם כבר התבאר לעיל דף עט: שכהן מיוחד⁸, שיצא הוא ואשתו שכבר נבדקה שהיא מיוחדת, שידענו שהיא כשרה, למדינה אחרת, ושהו ימים רבים, ובא הוא והיא, ובנים כרוכין אחריהן, ואין אדם מכירה כיון שעברו ימים רבים, ואמר אשה שיצאת עמי היא זו, ואלו בניה, אינו צריך להביא

¹ חלה בזמן הזה ואפילו בארץ ישראל אינה של תורה שנאמר בבואכם אל הארץ ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם, ובשעלו בימי עזרא לא עלו כולם וכן תרומה בזמן הזה של דברי סופרים. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה ג

² שם הלכות תרומות פרק ו הלכה ב

³ ואף על גב דבכל התורה עד אחד נאמן באיסורין כאן תקנו חכמים שלא יאמינוהו לפי שמעלין מתרומה ליוחסין וביוחסין צריך שני עדים. מ"מ שם

⁴ שאילו לא בדרקו בית דין הגדול אחריה לא היו מניחין אותו לעבוד, לפיכך אין בודקין מהמזבח ומעלה ולא מן הסנהדרין ומעלה שאין ממניין בסנהדרין אלא כהנים לוויים וישראלים מיוחדים. שם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה ב

⁵ שם הלכה ד

⁶ הר"ן בפ"ב דכתובות וכ"נ דעת המאירי שם וכן הביא דעת זו המגיד משנה ברפ"ב מא"ב ובר"י קורקוס כאן שפסקו שאין מעלין מתרומה ליוחסין ונאמן עד אחד להעיד על איש שהוא כהן להאכילו בתרומה וכן הדין בכל זה לענין לוי להחזיקו בלויה שיקבל מעשר ראשון אבל להעיד על א' שהוא עני ליטול מ"ע נאמן ע"א

⁷ שם הלכה ה

⁸ רמב"ם הלכות איסורי ביאה כ ו

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

עדים לא על האשה ולא על הבנים, והרי הם כהנים מיוחדים שחזקה שכוכים אחריה בניה הם⁹. ואין חוששים שמתה או גירשה וזו אחרת היא.

אמר מתה ואלו בניה צריך להביא עדים שאלו בניו מאשתו שמתה¹⁰, ואינו צריך להביא עדים על אמן, שאומרים אנו אותה שמתה היא שהלכה, ולא חיישינן שנשא שוב אחרת ומתה גם היא ואלו בניה¹¹, ואינו צריך ראייה שהיא כשרה, מפני שכבר הוחזק שיצאה מעמנו כאשה כשרה.

יצא כהן מיוחד¹² למדינה אחרת, ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה זו נשאתי ואלו בניה צריך להביא ראייה שאשה זו כשרה, ואינו מביא עדים שאלו בניה, והוא שיהיו כרוכין אחריה.

ואם בא בשתי נשים והביא ראייה על האחת אף על פי שהבנים קטנים וכרוכין אחריה, צריך להביא ראייה עליהם, שמא בניו מן האחרת הם ונכרכו אחר זו המיוחדת.

בא הוא ובניו¹³ ואמר אשה נשאתי ומתה ואלו בניה, מביא עדים שאותה האשה כשרה היתה ואלו בניה, וכדין הזה דנין בישראל מיוחדם ובלוי מיוחדם, ואח"כ נעיד על בנו זה שהוא מיוחדם כדי שיהיה ראוי לסנהדרין.

ב. מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות

⁹ וסומכים אפילו לענין יחוס אף על גב דקי"ל כרוך אחר הבחמה לא מהני כמ"ש בי"ד סי' ע"ט ועיין תוס' קידושין דף פ' ובמגיד פ"ב ובטור דסומכים על חזקת כרוכים אחריה אפילו לענין יחוס. ב"ש ג' יב

¹⁰ ואף על גב דכל אדם בחזקת כשרות, רק בקרא עליו ערעור, היינו דמי שאינו חושש שיהיה זרעו מוחזק לכהן, מותר לישא מהן, אבל משפחה בדוקה לכהן אין נושאים מהנ"ל עד שיבדקו אמותיהן

¹¹ תפארת ישראל פ"ד מ"י דקידושין אות מה

¹² שם הלכה ז

¹³ שם הלכה ח

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מי שהוחזק¹⁴ בשאר בשר דנין בו על פי החזקה¹⁵, אף ע"פ שאין שם ראייה ברורה שזה קרוב ומלקין¹⁶ ושורפין וסוקלין וחונקין על חזקה זו, וכן פוסלים אשה לכהונה על חזקה זו¹⁷.

ובכל דבר הולכין אחר החזקה אפילו ליוחסין¹⁸, ולפיכך אם הוחזק אביו בהן, או שיבאו שנים והעידו שאביו של זה בהן הוא, הרי זה בחזקת אביו.

ג. מלקין על החזקות... הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה

האשה שהוחזקה¹⁹ נדה בשכונותיה שראוה לובשת בגדי נדה²⁰, נחשבת כודאי טמאה²¹, ובעלה לוקה עליה²², משום נדה²³, וכבר התבאר במסכת

¹⁴ רמב"ם שם פרק א הלכה כ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יא ט

¹⁵ מדכתבה התורה עונשין בבא על הערוה או בשאר עונשין של חייבי לאוין ועשה, שמעת מינה שמלקין וחונקין וסוקלין ושורפין על החזקה, דאם לא כן הווי כל העונשין הכתובים בתורה לבטלה, דבלי ספק אי אפשר לעולם להביא עדות גמורה שזו דודתו וזו חמותו או שאר קרובות, ולמאי הלכתא כתבינהו רחמנא, אלא ודאי לסמוך על החזקה. לבוש שם

¹⁶ ומהרי"ק בתשובה סי' פ"ו מחלק בדינים אלו וכתב לענין מלקות אזלינן אחר החזקה בלא ראייה אבל לענין דיני נפשות בעינן ראייה עם חזקה כגון שנוהג עמה כאיש עם אשתו או בנה כרוך אחריה ולכאורה לא משמע כן מהרמב"ם והמור. ב"ש שם א

¹⁷ ח"מ שם כ וכ"ש הוא מדיני נפשות.

¹⁸ שו"ע ורמ"א שם ג ו וב"ש שם יב

¹⁹ רמב"ם שם א כב

²⁰ הג"מ שם ד

²¹ שו"ע ונו"כ יו"ד קפה ב

²² ועיין בתשובות מהרי"ק סימן פ"ז דמשמע שם דלענין מלקות אין צריכה שום ראייה, אלא כיון דהוחזקה אצלנו כל שכן על פי דבורה מקרי חזקה, אלא דלענין מיתה בעינן נמי ראייה, כגון שהיה בנה כרוך אחריה וכדומה לו. ובתשובות הרמ"א [סימן ב] נמי משמע כן דמיקרי חזקה אף על פי שלא היה אלא על פי דבורה, כיון שהוחזקה על ידי כן, אלא שמשמע שם שחילק בין שהיא הוחזקה על פי דבורה דידה דאז מהני אמתלא, או על פי אחרים דאז לא מהני אמתלא, יעוין שם. ועיין בבית שמואל באבן העזר סימן י"ט [ס"ק א] מה שכתב על המהרי"ק, ועיין בשו"ת פני יהושע [ח"א] מאבן העזר סימן א'. סדרי טהרה שם

²³ ולא מהני אמתלא אח"כ וכמ"ש בסעיף ג' והקשה הטור וכי עדיף הוחזקה נדה מאומרת בפירוש טמאה אני שמהני שם נתינת אמתלא. ותירץ הרשב"א דמשום בושות או אונס מקרי שאומרת טמאה אני אבל לעשות מעשה כולי האי ללבוש בגדים של נדה אינה נאמנת לפיכך לא מהני שם אח"כ אמתלא. ומצאתי כתוב בשם מהר"ר ליב מפראג דשאני הוחזקה נדה בשכונותיה דלאו כ"ע ידעי מן האמתלא ואם כן על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא משא"כ באומרת לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאח"כ תאמר לו את האמתלא ותירוצו נכון הוא, ולמדתי מזה עוד דאפי' באמרה יש חילוק דאם אמרה בפני רבים שהיא טמאה לא מהני אחר כך אמתלא ע"כ כתבו הפוסקים אמרה לבעלה טמאה אני דאין הדין כן אלא באמרה לבעלה לחוד כן. מ"ז שם ב. ועיין ש"ך [ס"ק ה] שכתב דאם לא היה אפשר לה מחמת האמתלא רק ללבוש בגדי נדות דמהני אמתלא,

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כתובות דף עב: שאשה הוחזקה נדה²⁴ בשכנותיה ואמרה לו טהורה אני ובא עליה, יוצאת בלא כתובה²⁵.

וי"א²⁶ שאפילו אמת שהיא טהורה, יוצאת בלא כתובה מפני שמשיאתו שם רע שיאמרו עליו שבעל נדה. ואין הלכה כדבריו.

י"א שלא איבדה כתובתה אלא אם כן התרה בה²⁷ תחלה ויש עדים שהתרה בה ולא השגיחה בדבריו ועברה על התראתו, אך אין צריך התראה בשעת מעשה דוקא כמו בדיני נפשות, אלא שהתירו בה שאם תעשה כך תפסיד כתובתה²⁸. ואם אין עדים תשבע שהיא כדבריה וגובה כתובתה. ואם הוא רוצה לקיימה אחר כך אפילו יש עדים שעברה אין כופין אותו להוציאה.

וכבר התבאר שם דף כב. שאינה יכול לחזור בה אפילו נתנה אמתלא לדבריה, ועיי"ש באלו אופנים מועילה אמתלא

ד. איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה ... מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה ... מפני שכרוך אחריה

²⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קטו ב

²⁵ אפילו אם ליכא עדים רק היא מודה שבא עליה ואמרה טהורה אני אינה נאמנ' במינו דלא בא עליה דהוי כמינו במקום עדים כיון דהשכינו מעידים דלבשה בגדי נדותה ולא מהני אמתל' כשהי' לבשה בגדי נדותה כמ"ש ב"ד סי' קפ"ה מיהו לפעמים מהני אמתל'. ח"מ שם הב"ש שם ו

²⁶ דעת הלבוש ודחתו המ"ז שם והב"ש שאין הטעם משום שם רע אלא משום שמכשילתו

²⁷ עיין ב"ש שם יז ומשמע מכל הפוסקים עוברת על דת הן ד"מ הן ד"י צריכה התראה אלא רש"י בסוטה דף כ"ה פ' בבב"ז וזו אם צריכה התראה להפסיד הכתובה דאיידי דעוברת על ד"י משמע דס"ל אם היא עוברת על ד"מ א"צ התראה כיון דכבר הכשילו וא"צ התראה בשעת מעשה וע' במ' ובהג"א שהוכיח מרש"י סוטה שרק עוברת על דת יהודית בעי התראה. ועיין בשו"ת אור נעלם (סי' כט). והעמים כן גם בדעת המוש"ע. ע"ש. וכן תפסו בדעת רש"י הרבה מהאחרונים, ומהם: הפנים מאירות ח"ב (סי' יב). והשב"י ח"ג (ס"ס קכז). והגנת ורדים (חאה"ע כלל ד סי' יא). והדברי חיים מצאנז ח"ב (חאה"ע סי' כ – כב). והצמח צדק (חאה"ע סי' כד אות ו). וא"כ כשיוצאת בשוק בראש פרוע לגמרי, שמבואר בכתובות (עב א) דהוי מדאורייתא, ופרש"י דהיינו עוברת על דת משה. היה מקום לומר שא"צ התראה אליבא דרש"י. אלא שכבר העירו האחר' מדברי הירוש' (פ' המדיר) דמבואר דכולהו בעו התראה. וכן הרי"ף העתיק דברי הירוש' להלכה. וכ"ה דעת הרמב"ם (פכ"ד מה' אישות הי"ד) ושאר פוסקים. וכבר ביאר כ"ז בבית שמואל שם. וכ"כ השב"י והגו"ר שם. וכ"כ בשו"ת אור נעלם (סי' כח). (וגם הגרמ"מ אשכנזי הנ"ל הודה שאין כן דעת הרמב"ם, וכי' ומי יבא אחר המלך הקדוש הרמב"ם ז"ל. ע"ש א) וכ"כ בשו"ת דבר משה ח"ג (חאה"ע ס"ס י). ובשו"ת נוב"י תנינא (חאה"ע סי' כו). וע"ע בס' ישועות יעקב (סי' קטו סק"ג). וכן הוכיח ההפלאה בקו"א (סי' קטו ס"ק יא). וכבר כתב כן גם המעיל צדקה (סי' סא). ע"ש. ומבואר כ"ז בשו"ת יביע אומר ח"ג (סי' כ"א אות א').

²⁸ מ"ז שם ה, ח"מ מז, ועיין בב"ש שהכריע שאין צריך להתרות ולומר לה שתפסיד כתובתה אלא מהני התראה סתם.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מה שהתבאר שמי שהוחזק²⁹ בשאר בשר דנין בו על פי החזקה, אף ע"פ שאין שם ראיה ברורה שזה קרוב ומלקין ושורפין וסוקלין וחונקין על חזקה זו.

כיצד הרי שהוחזק שזו אחותו או בתו או אמו ובא עליה בעדים הרי זה לוקה או נשרף או נסקל, ואף על פי שאין שם ראיה ברורה שזו היא אחותו או אמו או בתו אלא בחזקה בלבד.

ומעשה באשה³⁰ אחת שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו בחזקת שהוא בנה ובא עליה והביאה לב"ד וסקלוה, ראיה לדין זה מה שדנה תורה במקלל אביו ומכה אביו שיומת, ומנין לנו ראיה ברורה שזה אביו, אלא בחזקה כך שאר קרובים בחזקה.

ה. ואין שורפין תרומה על החזקות ... תינוק שנמצא בצד

העיסה ובצק בידו ... וחכמים מטמאין מפני שדרכו של

תינוק לטפח

מסוטה לומדים אנו כמה דינים ביחס לספק טומאה³¹, ומהם, שכשהיה זה שנטמא בספק יש בו דעת להשאל ולדרוש ממנו מה אירע לו כסוטה, אבל אם היה חרש או שוטה או קטן שאינו יודע להשיב על הענין כששואלין אותו הרי ספיקו טהור.

²⁹ רמב"ם שם פרק א הלכה כ' שו"ע ונו"כ אבהע"ז יא ט

³⁰ מעשה באשה אחת שילדה שלש פעמים בחודש השמיני וחששה שעין הרע גורם לה ורצתה להסתיר עיבורה מבני ביתה ושכנותיה והסכים בעלה שתאמר טמאה אני בתחילת עיבורה כדי להסתיר עיבורה ונשאל רמ"א אם בעלה מותר לבוא עליה בסתר והשיב להיתר והאריך בזה בענין נתינת אמתלא בהוחזקה נדה בשכנותיה ולפע"ד נראה שאין זה נכנס כלל בכלל הוחזקה נדה כיון דגלתה כן קודם שהוחזקה עצמה לטמאה דבר זה דומה למוסר מודעה על גמ' ומתנה דאע"ג דעושה מעשה גדול אח"כ אפ"ה כיון שגלה דעתו תחלה שלא יהיה ממש במעשה שיעשה אח"כ לא אולין בתר המעשה ה"נ כן הוא ואין חילוק בין גלתה תחלה בפני בעלה לגלתה בפני עדים כיון שבעלה יודע האמת לא אסרה תורה עליו כלל. וגם לפי טעם שכתבתי בשם מהר"ל מפראג דאם ידוע לרבים גרע טפי מ"מ כאן שרי דלא מהני סברא זו רק להחזיקה לטמאה נגד בעלה שאין בעלה יכול לסמוך להיתר משא"כ בזה שבעלה הוא יודע שהיא טהורה באמת קודם שהוחזקה נגד הבריות ודאי שרי. ונראה נמי בהא דפרק בתרא דקדושין מעשה באשה אחת שבאה לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה דהתם נמי אם היתה אומרת בתחלה בשעת ביאתה לירושלים שאין זה בנה בפני שני עדים אלא שהיא תגדל אותו ותחזיקנו בחזקת בנה בפני רבים דודאי לא היו סוקלין אותה אח"כ שאין כאן חזקה כלל כיון שסתרה אותה תחלה ואפילו אמרה אח"כ בפירוש שזה בנה כיון שביטלה תחלה מה שתאמר אח"כ כל זה נראה פשוט. מ"ז יו"ד קפה ב

³¹ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאות פרק טז הלכה ב ג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כיצד חרש או שוטה או קטן שאין בו דעת להשאל שנמצאו בחצר או במבוי שיש שם טומאה, וספק נגעו וספק לא נגעו הרי אלו טהורין, וכן כל שאין בו דעת להשאל אף על פי שנולד לו הספק ברה"י ספיקו טהור.

בד"א שכל שאין בו דעת להשאל ספיקו טהור, בשהיה הדבר שקול ואין שם חזקה, אבל אם היה הדבר ידוע שחזקתו שנטמא ה"ז טמא.

כיצד תינוק טמא³² שנמצא בצד העיסה והבצק בידו³³, וספק שמא אחר נתן בידו הבצק³⁴, וי"א³⁵ אף אם לא היה הבצק בידו, הרי העיסה טמאה, שדרך התינוק למטח בעיסה בעצמו, ובכך היא חזקתו, ואין שורפין על חזקה זו³⁶. אולם הבצק שבידו ודאי טמא ונשרף³⁷.

³² והתוס' חולין פו ד"ה רוב פירשו דהתנוק הוא וודאי טמא כמבואר בתוספתא שם מפני שנשים נדות מנפפות אותו ודרכו של תנוק למטח בעיסה. ובמאירי כתב שהתינוק ודאי טמא הוא אם למגע שרצים אם שנוגע תמיד באשה נדה ולא מבל.

³³ לשון הרמב"ם, ובמאירי כאן נמי כתב ובצק שבידו טמא אף לר' מאיר ולא נחלקו אלא בעיסה שבצדו שמטמאין אותה בחזקת שדרכו למטח בעיסה ומאחר שאנו רואין בצק בידו ודאי מזו נמלה ונמצא ממטח בה ומטמאה. משמע שאם אינו בידו אין חוששים שמטח בעיסה, וכ"כ להדיא בהילכתא גבירתא טהורות ג' ח ו"ל "במסתבר לטומאה טפי מלטהרה. גם באין בדל"ש טמא. כגון תינוק שנמצא בצד עיסה טהורה. ובצק בידו. דמסתבר דמעצמו לקח וטימאה. מדרוב תינוקות משתוקקין למטח בעיסה. והרי גם בצק בידו. להכי לא תלינן שאחר לקח ונתן לו. והעיסה טמאה". וכ"מ מתוד"ה שדרכו בסוגיא שכתבו פירש ר"ת שהתינוק ודאי טמא כדמפרש בתוספתא ולכך נקט שנמצא בצד העיסה ובצק בידו דהשתא ספק הוא אם נמלה מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונמל את העיסה ונתן לתינוק ובהא פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק למטח פי' בעיסה ויש לנו לומר שנמלה ובכי האי גוונא פליגי בתוספתא גבי תינוק שנמצא בצד הקבר ושושנים בידו ואינו יודע אם התינוק נמלן או אדם טהור נתנן לו ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין. משמע שאם אינו בידו אין חוששים שמא נגע בעיסה. אולם במהרש"א כאן כתב שאף אם אינו בידו וכדעת תוס' חולין להלן.

³⁴ ערוך השולחן העתיד שאר אבות הטומאות קנב יז

³⁵ תוס' חולין פו. ד"ה רוב וז"ל ואף על פי שלא נמצא בצק בידו מטמאין חכמים דתניא בתוספתא (שם) תינוק שנמצא עומד בצד קופה של בצק או בצד חבית של משקין רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאין שדרך התינוק למטח אמר רבי יוסי אם יכול לפשוט ידו וליקח טמא ואם לאו טהור ולא נקט הכא בצק בידו אלא לרבותא דר"מ דאפילו הכי תולין באדם טהור.

³⁶ אף שדרך רוב התינוקות למטח בעיסה ומיעוטן אינן מטפחין והרי יש לנו העיסה בחזקת טהרה ואף דלמיעוטא לא חיישינן מ"מ אהני לן שלא לשרוף על חזקת התינוק כיון דחזקת העיסה בטהרה. מעשה רקח שם. ובערוה"ש שם יח כתב טעם אחר דאין שורפין דהוה מדרבנן ומן התורה לא היה טמא כלל, דזה דרוב תנוקות מטפחין אינו רוב ברור, שהרי תניא שם: שני דברים אין בהם דעת להשאל ועשאו חכמים כמי שיש בהם דעת להשאל, חדא דבצק ואידך עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקין טמאין שם וכו', ואי ס"ד דהוה רוב גמור א"כ מאי עניינא ליש בהם דעת להשאל שאינו אלא בספק, אלא וודאי דאינו רוב גמור אלא מדרבנן טימאום וכן מתבאר מדברי התוס' ע"ש. ויש מי שאומר דאפילו הוה רוב גמור מ"מ אינו טמא מן התורה, דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא ספק [ותו"ט בשם הנמק"י, דר"מ ס"ל סמוך וכו' ואיתרע לה רובא, וחכמים ס"ל דהוי פלגא ופלגא כדמוכח בר"פ בתרא דיבמות, וספק הא טהור באין בו דעת להשאל].

³⁷ מאירי שם.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וי"א³⁸ שכן הדין בסתם תינוק שאינו ידוע שהוא טמא, וידוע שנטל מן העיסה, הרי העיסה טמאה, שדרך התינוק לטפח באשפה ולגעת בשרצים ונבלות³⁹, ובכך היא חזקתו, ואין שורפין על חזקה זו אף את הבצק שבידו⁴⁰.

ו. איזו חזקה ... ששורפין עליה את התרומה ... עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה

איזו היא⁴¹ חזקה ששורפין עליה ברשות היחיד⁴², עיסה בבית ושרצים⁴³ וצפרדעים⁴⁴ מטפלין שם, ונמצאו חתיכות משררן בעיסה, אם רוב המטפלים שרצים, העיסה טמאה ותרשרף⁴⁵, ואם הרוב צפרדעים, טהורה.

ז. עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו נקורים נקורים בעיסה תולין לא אוכלין ולא שורפין

היו משקין טמאין⁴⁶ בלבד בבית⁴⁷, ובצק טהור, ובהמה או חיה או עופות בבית, ונמצא בבצק מקום נשיכתן, אף על פי שהמינים הללו אין בהן דעת להשאל, חזקה היא שהן שותין ואחר כך אוכלין מן הבצק הזה וטמאוה.

³⁸ פירש"י בסוגיא

³⁹ ולתוס' ולרמב"ם שורפין אף את התרומה כיון שודאי נגע והתינוק ודאי טמא שהרי שנשים נדות מגפפות אותו ודרכו של תינוק לטפח בעיסה.

⁴⁰ כלומר לרש"י צ"ל דחזקת תינוק סתם שהוא טמא אינו כודאי ודלא כרמב"ם ותוס'. ועיין ריטב"א שכתב לפירושו של רש"י ז"ל שפירש בההיא דתינוק דודאי נגע חשבינן ליה, איכא למימר דשאני הכא דהוי רובא דאיתיה לקמן דרובא דשרצים בבית עמנו, מה שאין כן גבי תינוק דאולין בתר רוב תינוקות דעלמא דהוי רובא דליתיה קמן, וכן פירש הוא ז"ל.

⁴¹ רמב"ם שם הלכה ה

⁴² שברשות הרבים ספק טמאה טהור שלמדים לטהר מסומה כמבואר שם הלכה א ב

⁴³ מטמאים במגעם

⁴⁴ אינם מטמאים במגעם

⁴⁵ שזהו רוב גמור וכן כל כיוצא בזה, אבל כל שאין הרוב ברור אין שורפין עליהן את התרומה. ואף על גב שיש גם ספיקות ששורפין עליהן תרומה כדתנן בפ"ד דטהרות [מ"ה] על ששה ספיקות שורפין את התרומה, וכ"ש באלו שיש רוב ואף שאינו ברור כל כך מ"מ פשיטא דעדיפא מספיקות. אך כבר בארנו בס' קמ"ט סעי' ה' מעמו של דבר שהחמירו בהששה ספיקות משום דבשם אין אנו דנין על הפרט אלא על הכלל כולו וזהו כוודאי טמאה, אבל כשדנין על הפרט אין שורפין רק ברוב ברור ע"ש. ערוה"ש שם ב

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה ד

⁴⁷ ואין שם משקין טהורין שאם היו שם גם משקין טהורים אמרינן שמא מן הטהורים שתו וספק בשאין בו דעת לישאל טהור אפילו אין שם כדי שינגבו את פיהן בארץ. משנה אחרונה טהרות פ"ג מ"ח

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אולם זהו רק כשהמשקין סמוכים לבצק. אך היתה שם פרה ויש מרחק בין המשקין והבצק כדי שתלחך את לשונה⁴⁸ הרי הבצק טהור, ובשאר כל הבהמה טהור אם יש מרחק ביניהם כדי שתנגב את פיה⁴⁹, טהור, כי כן דרכן לנגב פיהם בקרקע אחר שתייתן⁵⁰, פחות מזה הבצק טמא, ואם היה כלב אפילו היו משקין בצד הבצק ה"ז טהור, שאין דרכו של כלב להניח המזון ולילך לו אל המים.

נמצא בבצק נקירת התרנגולין כעין נקבים בעיסה⁵¹, אם יש מרחק בין המשקין והבצק כדי שינגבו את פיהן בארץ הבצק טהור, ואם לאו טמא שחזקתן ששתו וניקרו בבצק במשקין שבפיהם.

ובכל הנזכר אף על פי שהבצק בחזקת טומאה אין שורפין על חזקה זו אלא תולין⁵².

דף פ:

ח. לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה אבל משקים עכורים לא

מה שהתבאר שבצק מנוקד טמא משום משקיו הטמאים, בד"א בשהיו⁵³ המשקין צלולים שבבואה של תינוק ניכרת בהן, אבל עכורים הבצק טהור, שאילו נקרו במשקין היה מקום המשקין ניכר בבצק.

ט. לא יתייחד אדם

⁴⁸ שנוכל לומר שקנחה פיה מהמשקין שסביב לו מבחוץ עם לכוך לשונה. הילכתא גבירתא שם
⁴⁹ שאין דרכן לקנח פיהם בלשונם צריך ריחוק גדול. עד שנוכל לומר שמעצמן נתיבשו המשקין שסביב פיהן מבחוץ קודם שאכלו מהתרומה. הילכתא גבירתא שם
⁵⁰ ותלינן מספק שכן עשו משום דהוי דבר שאין בו דעת לישאל. רא"ש ר"ב טהרות פ"ג מ"ח
⁵¹ ר"ש טהרות פ"ג מ"ח
⁵² שחזקה זו נמי אינה חזקה גמורה לשרוף עליה את התרומה. אלא לתלות עשאו חכמים כיש בו דעת לישאל
⁵³ רמב"ם שם.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אסור מדין תורה⁵⁴ להתייחד עם ערוה מהעריות, או עם חייבי לאוין⁵⁵ בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה⁵⁶.

תינוקת שהיא פחותה מבת שלשה ותינוק פחות מבן תשע, מותר להתייחד עמה, שלא גזרו⁵⁷ אלא על יחוד אשה הראויה לביאה, ואיש הראוי לביאה⁵⁸. אך בגדולה משלוש או גדול מגיל תשע אסור⁵⁹

⁵⁴ בגמ' ע"ז לו: איתא: ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז לייחוד מן התורה מנין שנא' כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אב מסית בן אב אינו מסית אלא בן מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה, ייחוד דאורייתא דאשת איש, ואתא דוד וגור אפילו אייחוד דפנויה, ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפילו אייחוד דעובדת כוכבים וכן פסק להדיא במור אבהע"ז כב וכן ביד רמ"ה סנהדרין כא: ובחכמ"א שער בית הנשים כלל קכו, א. וכן כתב בפשיטות בהחפץ חיים בספר נדחי ישראל פכ"ד ובגדר עולפ פ"ח ובחתימת הספר, ועיין בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א שהביא דבסנהדרין כא: איתא נמי בהאי לישנא יחוד דאורייתא הוא ועיין בר"ח בע"ז שם כותב בסתמא אבל יחוד דבת ישראל אם היא אשת איש מן התורה היא גם רש"י ותוס' בשבת ד' י"ג ע"א סוברים בפשיטות דייחוד דא"א איסורו מה"ת ממש. ומפורש יוצא כן גם מדברי התוס' בסנהדרין ד' ל"ז ד"ה התורה ועיין גם בתוס' סוטה ד' ז' ע"א ד"ה נדה שמוכח נמי בכזאת אך בעיין ב"ש ס"ק א שהביא דעת הרמב"ם שאינו אלא איסור מדברי קבלה, ובחינוך קפח יש מדייקים כרמב"ם ועיין בצי"א שם שמביא דבספר ארעא דרבנן למהר"י אלגזי מערכת י' אות רפ"ח כתב דהרמב"ם הוא לפי סברתו דכל דבר שאינו מפורש בכתוב לא קרי ליה ד"ת כמ"ש בכמה מקומות ועיין שם בצי"א שהביא שבמפורש כדעת הרמב"ם פסק הלבוש באה"ע סי' כ"ב סעי' א' וכפי הנראה קיימי בשיטתו גם המחבר בשו"ע שסתם והדרישה למור שם.

⁵⁵ פרישה וב"ש ס"ק א אך עיין בצי"א הנ"ל שהביא חבל אחרונים שחלקו וס"ל דחייבי לאוין אינו אלא מדרבנן ספר עצי ארזים על אה"ע סי' כ"ב סק"א ומטעים בדבריו דיש לנו נפ"מ לדינא אם הוא מדאורייתא או לא, והיינו בספק איסור יחוד כגון שאינו ידע אם היא בת ג' שנים או בכמה ענינים שנחלקו הפוסקים באיסור יחוד דהיכא דאיכא איסור דאורייתא ספיקא לחומרא ובאיסור דרבנן ספיקא לקולא ע"ש בדבריהם ביתר אריכות. וכן בקרית ספר על הרמב"ם להמבי"ט ז"ל, כותב בפכ"ב מה' איסורי ביאה כשגזרו דוד ובית דינו על יחוד דפנויה הוא דגזרו וכ"ש יחוד דחייבי לאוין דגזרו עליהם, וכן בספר חקרי לב האה"ע סי' י"ח וכן גם בספר שו"ת תורת חסד מלובלין האה"ע סי' י"ב מאריך להוכיח דאיסור יחוד דחייבי לאוין הוי נמי רק מדרבנן. אך קצת צ"ע לי על מש"כ בספר עצי ארזים לחלוק על הפרישה ומעמו דא"כ תיקשי להרמב"ם דס"ל דפנויה באיסור לאו דלא תהיה קדשה א"כ איך אמרינן דדוד וב"ד גזרו על יחוד פנויה הרי מדאורייתא אסור יחוד דחייבי לאוין, אלא ודאי דח"ל לאו בכלל עריות נינהו ולכאורה לרמב"ם לא קשיא מידי דהא ס"ל דייחוד לאו דאורייתא נינהו ולהכי גזרו על הפנויה ובכלל זה חייבי לאוין וצ"ע.

⁵⁶ שו"ע אבהע"ז כב סעי' א

⁵⁷ מלשון זה משמע שדעת המחבר שייחוד דרבנן אך אמנם אפשר לדחות דאירי בייחוד פנויה מהורה שהרי איירי בתינוקת פחותה מבת ג' דבסתמא פנויה מהורה היא אך אמנם עדיין יקשה מדין תינוק דהא שייך שיתייחד עם א"א דהוי דאורייתא ואולי אנב שיטפא וצ"ע

⁵⁸ שם סעי' יא

⁵⁹ והא דמהני לקמן בדין שומר קטנה שאינה מוסרת את עצמה לביאה וביחוד עמה אסור כתב ב"ח שם חיישינן שמא יבא עליה באונס אבל כאן ליכא חשש אונס דהא גדולה עמה ולפתוי לא חיישינן דאינה מוסרת את עצמה לביאה ב"ש ס"ק טו

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

שיעור זמן הייחוד י"א שהוא כ 5 דקות⁶⁰, ויש מחמירים גם בפחות⁶¹, ולפיכך מקום שבו אין שייך להתייחד למשך זמן איסור ייחוד, מותר להתייחד בו, כגון שידוע שתפתח דלת לרשות הרבים בעוד דקה⁶². אך מקום בו אפשר להתייחד בו משך זמן הייחוד, אסור להתייחד גם זמן קצר.

עיקר איסור ייחוד הוא למנוע מצב שבו יפתו המתייחדים אחד את השני לדבר עבירה, ולפיכך גם בזמן הזה שעונשים על אינוס, וכן במקום בו אין חשש לאונס. אסור להתייחד⁶³.

אך אם גם אין חשש לפיתוי, כגון במקום בו עונשים בחומרה את המפתה, מותר להתייחד⁶⁴.

י. עם שתי נשים

אע"פ שמדין תורה, איסור ייחוד אינו אלא איש אחד עם אשה אחת, חכמים אסרו להתייחד גם עם שתי נשים⁶⁵.

י"א שלא יתייחדו שתי נשים⁶⁶ וכ"ש אשה אחת, אפילו עם אנשים הרבה, עד שתהיה אשתו של אחד מהם או בעלה של אחת מהם שם⁶⁷.

⁶⁰ שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן צד

⁶¹ כך משמע משו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה או כב שכתב "שג"כ הוא שיעור יותר גדול משיעור הביאה שהוא ודאי יותר מכל נסיעה ארוכה דאיכא במעלית אף דמשך כ"ה קומות"

⁶² שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות יז ומנח"י הנ"ל ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי ייחוד פרק כב אך בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קכב צידד להחמיר "משמע דבאיסור ייחוד תרתי אית בי' חדא דחששו דיעשה עכשיו עבירה, וחדא דכבר גזרו איחוד משום לתא דקריבה דערויות כיון דהייחוד הגורם הגדול לעורר מחשבת נאוף ולגלות ערוה... במקום דישנם גדר ייחוד וחל כבר גזירתם שוב גם חצי שיעור ייחוד אסור מן הדין – לא רק משום שמא ימשך לעבירה אלא דעבר על הרחקת ערויות ושוב ראיתי בעין סברתי בצפנת פענח פכ"א מאיס"ב ה"ד – לענין אחר ע"ש – וראיתי להגאון הג' ממנצסטר שמרח ויגע למצוא שיעור איסור ייחוד במינוטען – והוא בגדר למוד זכות כמצווה עלינו אבל עדיין צ"ע אם מרפאין שבר בת עמי להיות בספק איסור ייחוד כנ"ל – אם האמת כן דיתכן שיעור עבירה בהליכת העלויעמער, ועכ"פ אהני לן דברי הה"ג – לדעת מקום איסור ייחוד – כדי להחמיר או גם בפחות מכשיעור. איברא היות כי דעתי נוטה בזה להחמיר, ומה אני להטיל דעתי על אחרים, וגם עיקרי דברינו בזה כבר הזכירו גם הרבנים הג' בתשובותיהם. ואולי מוטב שיהיו שונגין וכו' – ע"כ יהיו דברי בזה מועטין" עכ"ל

⁶³ בינת אדם שער ב"ה סי' כ"ו דאף שידוע דאם יאנסו אשה מכין ועונשין אבל אם היא תבעל לו ברצון עכשיו בזה"ז הוא היתר גמור ואין נחשב להם לבז כלל.

⁶⁴ כן משמע מבינת אדם הנ"ל שסיים "ובזמן מהרמ"ש באמת כן היה דיניהם לשרוף הבעל יהודית בין באונס בין ברצון אבל עכשיו ידענו בבירור שאינו כך וא"כ אין כאן היתר כלל ע"ש" משמע שבמקום בו עושים כן יש היתר. וכ"כ העורך ר' דוד צבי קאמצבורג בקובץ תל תלפיות שבט תרפ"ו באות יט וכן משמע בחזו"א יו"ד סי' סו אות ב ג נבי אשה חשובה

⁶⁵ פ"ת שם ס"ק א בשם שו"ת חו"י

⁶⁶ ב"ש שם ס"ק ח וברכי יוסף ס"ק ג אך בח"מ ס"ק ז מסתפק להתיר שתי נשים עם שני אנשים

⁶⁷ שם סעי' ה בית ואז אשה זו בעלה משמרתה והיא לא תזנה או השני' בושה ג"כ לזנות ב"ש ס"ק ח

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אך מותר לשלוש נשים להתייחד עם שלושה אנשים⁶⁸ ויש מתירין לשלוש נשים להתייחד אפילו עם איש אחד⁶⁹, אם אין עסקו עם הנשים, אך מי שעסקו עם הנשים אסור⁷⁰, כמו שיבואר להלן דף פב. בעזחי"ת, ויש להקל בשיטה זו⁷¹

בהגדרת איסור הייחוד – האם הוא הוא מן תורה, או מדברי חכמים, ישנם תוצאות מכריעות לגבי ספק, או צירוף לענין היתר, וכמו שיבואר להלן בדינים שונים⁷².

ולפיכך מותר לפנויה טהורה, או לשתי נשים, שאיסורם מדרבנן, להתייחד עם זקן שחולה, וחלש, שנבטלו כוחותיו⁷³

אך אסור להתייחד עם חולה, אפילו אם הוא גוסס ונוטה למות, אם כוחו עמו לענין זה⁷⁴.

יא. אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים

י"א שלא יתייחדו שני אנשים וכ"ש איש אחד, אפילו עם נשים הרבה⁷⁵. וי"א שאשה אחת מתייחדת ביום ובעיר עם שני אנשים כשרים, וסתם אנשים, כשרים הם⁷⁶.

⁶⁸ ב"ש שם ס"ק ח אבל במחזקים לפריצות י"ל דגם בהרבה עם הרבה אסור דודאי חיישינן לה שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב אות ב.

⁶⁹ בין ביום ובין בלילה שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב אך באג"מ אבהע"ז ח"ד סי' סה אות כ התיר רק בשעת הדחק אך ארבע נשים מותר לדעתו גם בלילה

⁷⁰ רמ"א שם

⁷¹ שו"ת דברי מלביאל חלק ד סימן קב דבררבנן אזלינן לקולא. ואף לשיטת התו' דיחוד הוי דאורייתא מ"מ יחוד דשתי נשים הוי דרבנן לכ"ע

⁷² ציץ אליעזר חלק ו סימן מ קוני' איסורי יחוד פרק א ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפג שכתב ומ"מ עדין י"ל דאין ראוי להקל בספק גם אם הוא דרבנן דדלמא מחומר איסור עריות עלינו להחמיר בספקו ג"כ וכבר מצינו כיו"ב הרבה – ועוד הרי מצאתי בתשובות הרדב"ז ח"ד סי' אלף שס"ט שאין דנין ספק דרבנן להקל רק בספק שנפל מצד עצמן דלא ידעינן היכן הוי עובדא אבל כשהספק נופל נולד מחסרון ידיעתנו דאין יודעים להכריע דכיו"ב אנן דנין בספק מחמת חסרון ידיעה דלהחמיר ועיי"ש ח"ה רא אות א שפשימא ליה שגם ספק יחוד אסור מספיקא אפילו בדרבנן שגדרו גדר בעריות

⁷³ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה או י' "פנויה טהורה שאיסורה רק מדרבנן מותרת להתייחד עם כל זקן חלש שאינו יכול להתקשות לפי הרגשתו בעצמו ופירש מאשתו בשביל זה דדבר רחוק הוא שיתקשה ואין לו להושיב ביחוד דרבנן לזה".

⁷⁴ בית שמואל סימן קמח ס"ק ו ועיין פתחי תשובה שם ס"ק ב

⁷⁵ שם סעי' ה

⁷⁶ רמ"א שם

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ולהלך דף פא. יתבאר בעזה"ת שאם מלוים אותה לשומרה בדרך בשדה, אינה מותרת להתייחד אלא אם היו שלושה אנשים⁷⁷ וש אסורים בדרך בשדה גם אם אין מלוים אותה לשומרה⁷⁸

וכן בלילה אפילו בעיר, אינה מותרת להתייחד אלא אם היו שלושה אנשים⁷⁹

יב. אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדקי מפני שאשתו משמרתו

כל אשה שאסור להתייחד עמה, אם היתה אשתו עמו⁸⁰, אפילו אם היא ישנה⁸¹, ואפילו אם הוא או היא פרוצים⁸², הרי זה מותר להתייחד, וכ"ש אם היו נשים הרבה⁸³, מפני שאשתו משמרתו⁸⁴.

דוקא אשתו עמו ממש מותר איך אין להתיר בכך שאשתו בעיר⁸⁵.

⁷⁷ רמ"א שם שמא יצטרך א' לנקביו ילך ממנה ותשאר היא עם אחד וכתב בד"מ בשם ר"י ודוק' כשילכו עמה לשמור אותה אז לא ילכו שניהם ממנה וישאר א' עמה אבל אם אין הולכים עמה לשמור מותר דאם יצטרך א' לנקביו ילך גם השני עמו ותשאר היא לבדה, אבל לא חיישינן שמא ישאר א' עמה דהא בכשרים איירי ולא יעבור במזיד, ב"ש ס"ק ט ב חכמ"א שם סעי' ה

⁷⁸ הראב"ד דהא כתב שמא ישן א' והשני יעשה איסור ויבא עליה לפ"ז בדרך אסור אפי' אם אין הולכים לשמור אותה מיהו קשה למה חיישינן שיעשה במזיד איסור דהא בכשרים איירי ואפשר ליישב קצת, וב"ח כתב בשם מהרש"ל דאסור וכן משמע מדברי הש"ע דאין לסמוך על סברת ר"י מדהשמיט דעתו כאן בש"ע ב"ש שם

⁷⁹ רמ"א שם משום דחיישינן שמא ישן א' מהם וישאר השני עמה אף על גב דאפשר לו להקיץ את חבירו מ"מ בינו לבינו מתייחד עמה ב"ש שם ס"ק ט.

⁸⁰ ויש בזה ב' טעמים חדא דבאשתו עמו פת בסלו יותר ואינו מתאוה לאחרים, ועוד שדרך האשה להתקנאות באחרות והיא מחשבתה עליה תמיד. שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רא אות ד
ובמאירי קדושין כ' דהא דמהני אשתו עמו גם כשהיא ישנה ששינתה מתנודדת מאימתה של זו שאין האשה מתקנאית אלא בירך חבירתה,

⁸¹ עזר מקודש סי' כב סעי' ה וגם אם היה נראה לו שישנה בעומק אחר כל הנסיונות חושש שברגע שתקוץ תרגיש כיון שדעתה עליוה תמיד גם חושש שעושה את עצמה כישנה כדי לנסותו כי דעתה על זה תמיד ומזליהו חזו ועיין שו"ת שבט הלוי שם דכשלקחה כדור שינה ונשתקעה עי"ז בשינה דשוב אין היא שולטת על שינתה, בזה בודאי צריכים לחוש לדעת האפי זוטרא המובא שם שמחמיר בשינה, ובעניותי דבזה כ"ע מודי

⁸² ט"ז וש"ך יורה דעה סימן קנג ס"ק ד

⁸³ ב"ש שם ס"ק ח

⁸⁴ שם סעי' ג

⁸⁵ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה ועיין ב שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפג שהביא סניף להקל את דברי הכ"מ שבב"ש סי' כ"ב ס"ק כ"ב דגם אשתו בעיר מהני כמו בעלה בעיר – והפלא על הגאון מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ח דנסתפק לו דבר זה ולא הביאו – שו"ר בשו"ת דובב מישרים סי' ה' ג"כ השינו בזה – מ"מ רוב הפוסקים לא ס"ל דאשתו בעיר יהני דמשמעות הש"ס והפוסקים דאשתו עמו משמע עמו ממש. וב שו"ת אמרי יושר חלק ב סימן ט ואולי י"ל דלעולם לגבי איש נמי מהני אף שאין אשתו בביתו דמסתמא תבא תיכף לביתה דכל כבודה בת מלך פנימה ואין דרכה לסבב בשווקים ומסתמא אף שהוא בעיר מקרי אשתו עמו אבל באיש שדרכו תמיד כל היום בחוץ לב' בזה מקרי בעלה בעיר ושרי משום דאימת בעלה עלי' ובאשה כה"ג שהוא

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אשה שיש לו עמה היכרות, וליבו גס בה, אין להתיר לדור עמה⁸⁶, או לישן באותו הבית אתה, אע"ג שאשתו עימו⁸⁷.

לא תתייחד ישראלית עם עובדי כוכבים, אפילו הם רבים ונשותיהם עמהם⁸⁸.

יג. מתייחד אדם עם אמו ועם בתו

מותר לאדם להתייחד עם כל יוצאי חלציו⁸⁹ ולפיכך מותר לאם להתייחד ולדור בקביעות עם בנה ובן בן בנה וכן האב עם בתו ובת בתו ובת בת בתו והבעל עם אשתו נדה⁹⁰ וכן מותר לאדם להתייחד עם סבתו ואם סבתו ומותר לאשה להתייחד עם סבה ואב סבה

והיתר זה הוא דוקא להתייחד עמה לבדה, אבל אם יש שם אשה אחרת אפי' אם בתו או בת בתו שם אסור⁹¹.

וכמו כן אב ובתו ההולכים בדרך, ויש ישראל אחר עמהם אסור⁹².

י"א שבן מועיל לשמור על אמו, מפני ייחוד עם אחר⁹³, אך האם אינו מועילה לשמור על בנה, מפני ייחוד עם אחרת⁹⁴.

אך אשה ההולכת בדרך, ובנה עמה, לא תוכל לילך עם עגלון, אא"כ יש ישראל אחר, שיהיו שלושה עם העגלון.

כאניות סוחר ודרכה תמיד לסבב בשווקים י"ל דאסור יחוד לבעלה רק מן הסתם באשה כיון שדרכה לבא לביתה תמיד מיקרי אשתו עמו וכן מורה לשון הב"מ:

⁸⁶ ועיין בשו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רא אות ד אף על פי שלפי שורת הדין משמע דהטעמים המתירים שייכים גם בכזה"ג, מ"מ פשיטא ופשיטא דחלילה להקל בזה, דאין זה אלא יצרא דעריות, ועכ"פ לא ימלטו מלעבור על ולא תתורו וגו' אחרי עיניכם זו זנות, והמקיל בזה ראוי להענישו ועתיד ליתן את הדין.

⁸⁷ שו"ת ראנ"ח סי' צא

⁸⁸ שם סעי' ג ובשולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנג סעיף ד

⁸⁹ ב"ח שם מובא בפ"ת ס"ק ב

⁹⁰ שם סעי' א

⁹¹ פ"ת שם ס"ק ב באופן דנראה דאין חילוק בין אם הוא בנה או אביה וכדומה דלעולם בעינן ג' דדוקא בבעל ואשה אמרו דמשמרין זא"ז ולא באחר

⁹² דדוקא בעיר מהני ב' אנשים ולא בדרך ומטעם שמא יצטרך א' לנקביו וכאן נמי יש חשש שמא יצטרך האב ותשאר בתו ביהוד עם ישראל האחר

⁹³ משום דהבן מקפיד שלא תזנה אמו משא"כ אב עם בתו דהבת אינה מקפדת כ"כ אם יזנה אביה ע"ש: פ"ת שם

⁹⁴ שו"ת יוסף אומן סי' כו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

יש מתירים בכל הנ"ל, שכל שאחת מקרובותיו המותרות בייחוד שם, מותר להתייחד עם אשה אחרת, וכן מותר לה להתייחד עם איש אחר, אם קרובותיה שם⁹⁵. ויש שפסקו שבשעת הדחק המקל לא הפסיד⁹⁶.

ולהלך דף פא: יתבאר בעזה"ת שיש אוסרים להתייחד עם אחותו⁹⁷. ויש מתירים⁹⁸. והמחמיר תבא עליו ברכה⁹⁹. אך המנהג להקל להתייחד לפרקים¹⁰⁰. ומ"מ במקום בו אין מכירים שזו אחותו, יש להמנע להתייחד משום חשד¹⁰¹.

לדור בקביעות עם אחותו ליותר משלושים יום, אסור לכו"ע¹⁰². ויש אוסרים¹⁰³ בדירה קבועה ביותר משלושה ימים.

יד. וישן עמהם בקירוב בשר ואם הגדילו זו ישנה בנסותה וזה ישן בנסותו

המחבק אחת מן העריות, שאין לבו של אדם נוקפו עליהן, או שנשק לאחת מהן, כגון אחותו הגדולה, ואחות אביו או אמו וכיוצא בהן, אע"פ שאין לו שם שום תאווה, ולא הנאה כלל, הרי זה מגונה ביותר, ודבר חמור¹⁰⁴. הוא, ומעשה מפשים הוא, שאין קריבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה¹⁰⁵, חוץ

⁹⁵ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות ח שהאשה לא תתמצה לזנות עמו כיון שהן לא יזנו אף שאיכא טעם דהקרובות אין להן תאווה אליו ... ומסתבר שגם האיש יש לו בושה לזנות עם אשה בפני אמו ובתו ואחותו לסתם אינשי שהן שומרי תורה ומצוות דכולן רוצין שיהיוקוהו לשומר תורה ומצוות שלכן רק כשיש לחוש לכולן שיתקוף אותן יצרן לזנות איכא איסור יחוד ולא כשאיכא גם אחריני אף קרובות שאין להן יצר ותאווה

⁹⁶ שו"ת בית שלמה חלק אורח חיים סימן מח

⁹⁷ ב"ש בדעת הרמב"ם הטור והשו"ע

⁹⁸ רא"ש ורש"י מובא בב"ש שם

⁹⁹ ח"מ שם ס"ק א בשם הרמזים חכמ"א שם יב

¹⁰⁰ שו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק כ "חזינן דלא משתבש עמא דנהיגי בפשיטות בהיתרא דיחוד עם אחותו בלי פוצה פה ומצפצף, ויפה כותב בספר ערך שי על אה"ע דלבא ולגזור איסור בזה הוא גזירה דאין רוב הציבור יכולין לעמוד בו דמה יעשו אח ואחותו מוכרחים לסמוך אשלהן אביהם ולא ימלמו מלהתייחד"

¹⁰¹ שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' מג

¹⁰² שו"ת אמרי יושר שם וכדבריו נקט בצי"א הנ"ל

¹⁰³ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רא

¹⁰⁴ בשו"ע הלשון "ודבר אסור הוא" ועיין בב"ח בקו"א מש"כ בזה ועיין באוצר הפוסקים אות נא בשם בתי כהונה דאין כונת המחבר "לאיסור קבוע וחמור אפילו מדרבנן כשאר איסורים אלא דרך אזהרה בעלמא וכו' וחומר לשון הוא להחמיר בענין לפי פחיתותו"

¹⁰⁵ דלא חילקה תורה בין גדולה לקטנה וכיון שיכול ליהרג ע"י קטנה יתירה מבת ג' שנים ובחודא מחתא מחתינהו קרא לא תקרבו לגלות ערוה א"כ משעה שנאסר בה גילוי עריות נאסר בה הקריבה (מעיל צדקה סי' יט)

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מהאם לבנה והאב לבתו ובת בתו¹⁰⁶. ובבת בנו¹⁰⁷ יש לבעלי נפש להחמיר¹⁰⁸ אך שאין למחות ביד המקילין. ומותר לנשק אחותו הקטנה¹⁰⁹. וכן מותר לישן בקירוב בשר עם אחותו הקטנה בת ג' שנים.

ביצד, מותר האב¹¹⁰ לחבק בתו ולנשקה, ולישן עמה בקירוב בשר, וכן האם עם בנה, כל זמן שהם קטנים. אבל עם בת בתו וכ"ש בן בתו אסור לישון בקירוב בשר.

הגדילו, שהגיע בתו לגיל אחת עשרה ובנו לגיל שתים עשרה כמו שיבוא להלן דף פא: בעזה"ת, או שנעשה הבן גדול והבת גדולה עד שיהיו "שְׁדִיִּים נִכְנֹו וְשֶׁעָרָךְ צִמָּח (יחזקאל טז פסוק ז), ואפילו עדיין לא הגיעו לגיל אחת עשרה ושתים עשרה, אע"ג שמותר לחבק ולנשק, אסור לישון בקירוב בשר. ולכן זה ישן בכסותו והיא ישנה בכסותה. וראוי בבנים להימנע מלישון בקירוב בשר כבר מגיל תשע¹¹¹.

ואם היתה הבת בושא לעמוד לפני אביה ערומה, או שנתקדשה, וכן אם האם בושא לעמוד בפני בנה ערומה, ואע"פ שהם קטנים, משהגיע ליכלם מהם, אין ישנים עמהם אלא בכסותן כמבואר להלן שם. וי"א¹¹² שאף חיבוק ונישוק אסור בכה"ג ולא נהגו כן.

טו. רמז ליחוד מן התורה מניין

¹⁰⁶ שם ה"ו וסעי' ז ובשו"ע שם כא ונו"כ שם

¹⁰⁷ אנרות משה אבהע"ז ח"א סי' ס

¹⁰⁸ ושם כתב על זה "עכ"פ מצינו שיש דברים שאין לומר עליהם איסור ולא היתר ולא גם דין ספק, וזהו דין חבוק ונישוק לבת הבן לח"מ ולב"ש ולכן השמיטוהו וצ"ע לדינא ולמעשה".

¹⁰⁹ באר היטב סוס"ק יד

¹¹⁰ שם ה"ו וסעי' ז ובפני משה ס"ק ה

¹¹¹ שם ובבאר היטב ופתחי תשובה ס"ק ו וערוך השלחן סעי' י

¹¹² אוצר הפוסקים שם אות נה בשם נתל"ש

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר שייחוד עם הערוה אסור מן התורה, י"א¹¹³ שייחוד עם נדה הוא בכלל ייחוד עם הערוה וי"א¹¹⁴ שאינו אלא אסור מדרבנן.

י"א¹¹⁵ שכדי שלא לעבור על איסור ייחוד, יש למסור נפש. וי"א¹¹⁶ שרק באיסור ייחוד בערוה דאורייתא, חייב למסור נפש, אך בחייבי לאוין אין למסור נפש. וי"א¹¹⁷ שאין כלל דין מסירות נפש באיסור ייחוד.

י"א¹¹⁸ שאם אין מטרתם להתייחד כדי להציל נפשם, אלא שבכדי שיוכלו להציל נפש, יצטרכו לעבור על איסור ייחוד, והוא אמצעי להגיע למטרת הצלת נפש, ולא הצלת נפשות בעצמו, אין חייבים למסור נפש.

מילדת שאינה יכולה לנהוג, יש לה לשכור נהגת, או ליסוע עם שומר, בכדי שלא להכשל באיסור יחד. ובשבת תיקח עמה קטן או קטנה, בכדי למעט בחילול שבת¹¹⁹.

¹¹³ חכמת אדם שער בית הנשים כלל קכו חפץ חיים גדר עולם פ"ח ובנדהי ישראל פכ"ד וז"ל "ורע עלי המעשה ששמעתי שיש כמה אנשים צעירים שהופקר אצלם איסור יחוד לגמרי שבחור ובתולה העוסקין במלאכה יחד בבתי חרושת המעשה שוכרין להם משכן מיוחד בפני עצמם בעד שניהם ושוכנים שם יחד בקביעות וכבר כתבנו לעיל דאיסור יחוד הוא אפילו אם היה רק באקראי וכ"ש בזה שמתיחד עמה תמיד העין חמור מאד שעוברין עליו מדי יום ביומו ונעשה מומר לאותו דבר מפני שהופקר אצלם איסור תורה לגמרי בשאט נפש ומלבד זה כמה מכווער הדבר מאד שבחור ובתולה יתגוררו תמיד במשכן אחד ובאופן זה קרוב הדבר מאד וכמעט ברור שיתגבר יצרם עליהם ויבואו לידי עבירה של איסור כרת"

¹¹⁴ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א אות יז מביא בספר נהל ברית בה' יולדת סי' ש"ל אות ב' שכותב דצ"ע כשהיא נדה די"ל דהוי בכלל ג"ע. אך בקונטרס דברי שלום להמהרש"ם ז"ל שבסוף הספר שם באות ל"ט מביא לזה דברי החנוך מצוה רצ"ו בסופה דמבואר דכל אשה שהקדושין תופסין בה ל"ה בכלל ג"ע, ומסיים דלפ"ז גם נדה אינו בכלל ג"ע ליהרג, ושגם בתשו' פ"י ח"ב סי' מ"ד האריך להוכיח כן עיין שם. ולפ"ז יש להוסיף לומר גם בעצם איסור היחוד דפנויה נדה דג"כ לא הוי אלא מדרבנן מכיון דלא הוי דומיא דאמך בסתר שלמדים מזה לאיסור יחוד דערויות, בהיות דקדושין תופסין בה ול"ה בכלל ג"ע ובסי' כ"ה שם בצי"א הביא בזה דעות שונות בשו"ת ריב"ש סי' תכ"ה ובס' הזכרונות למהר"ש אבוהב ז"ל בה' נדה. ושכן העלה אחרי המחקר הרב בזה בס' חקרי לב חאה"ע סי' י"ז דיחוד נדה אסור מה"ת לכ"ע לעומת זאת הגר"ש לנדר בשו"ת נו"ב מהדו"ת חאה"ע סי' ל"ז שהיה פשוט בעיניו ההיפך מזה דגם יחוד דפנויה נדה האיסור הוא רק מדרבנן וכן בתשובה להגאון מופה"ד הגר"א מקאונא ז"ל הנדפסת בספר שו"ת מר ואהלות (פוסק) באהל ארץ נוד וכן בשו"ת תורת חסד (מלוכלין) חאה"ע סי' י"ב ובחזון אי"ש נשים סי' ל"ד אות ג'

¹¹⁵ שו"ת טומו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב וחושש גם לדעת הרא"ם דגם באבזיריהו דג"ע דרבנן יהרג ואל יעבור, וזוהי חומרא גדולה מצד, וקולא גדולה מצד להיות כ"כ נקל ענין חיי נפשות.

¹¹⁶ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א חילק בדעת האחרונים חילוק זה

¹¹⁷ בשו"ת שם אריה חאה"ע סי' ל"ג

¹¹⁸ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א אות יד דאימתי אמרינן להאי דינא דאפילו אאבזיריהו דגילוי ערויות יהרג ואל יעבור זהו דווקא היכא דהעבירה הזאת של האבזיריהו היא המטרה של המבוקש, כגון שהמכוון של הכופה שיעבור ע"ז, או שהדבר כשלעצמו הוא המטרה לרפואה להתרפאות מזה, וכל כדומה לזה, אבל היכא שזה רק אמצעי כדי להגיע אל המטרה, ואין על העבירה הזאת כשלעצמה שום כפיה של עבירה על דת, וגם אינה שלעצמה שום מטרה לרפואה להתרפאות על ידה, אזי בכה"ג כו"ע יודו דאין ע"ז דינא דיהרג ואל יעבור, ולא על כגון זה הוא שנפסק בשו"ע יו"ד שם דיהרג ואל יעבור.

¹¹⁹ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א דן מביא שו"ת שם אריה חאה"ע סי' ל"ג שכותב: נשאלתי במעשה שהיה באשה אחת מבני הכפרים אשר בהקשותה בלדתה שלחה לעיר ביום השבת להביא מילדת עברית והעגלון היה עכו"ם ונסתפקו איך לעשות, אם תסע המילדת בעצמה עם הא"י יש כאן

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

טז. כל שלשים יום יוצא בחיק ונקבר באשה אחת ושני

אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים

כבר התבאר במסכת מו"ק דף כד. שתינוק¹²⁰ בן ל' יום, אם רוצים מוציאים אותו בחיק לבית הקברות, ולא בארון. ואם רוצים להוציאו במטה הרשות בידם¹²¹, ונקבר בשלושה אנשים¹²², ויכול להיות באשה אחת ושני אנשים, אבל לא באיש אחד ושתי נשים, משום יחוד.

אין עומדים עליו בשורה אם אין רוצים¹²³, ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, ואפילו אם קים לן שכלו לו חדשיו.

איסור יחוד, ואם יסע עמה שומר ישראל נמצא השומר מחלל שבת, ואף שבשביל פיקוח נפש שרי לחלל מ"מ דלמא עדיף שתסע בעצמה ולעבור על איסור יחוד כדי למעט בחלול שבת. ונחלקו בזה הלומדים ונמנו ונמרו שיסע עמה קמן או קמנה דאין כאן רק איסור דרבנן. דאיסור שבת ניתן לדחות מפני פיקוח נפש ושוב מהסס קצת וכותב וז"ל: רק די"ל כיון דאפשר שיסע עמה שומר עדיף טפי לעשות כן דהא דאיסור יחוד נדחה הוא רק משום דעשה דוחה ל"ת והרי אפשר לקיים שניהם ע"י שומר, ואף השומר יחלל שבת מ"מ ניתן לדחות מפני פ"ג, ויש סברא לכאן ולכאן, והיכא דנמצא קמן או קמנה ודאי דראוי לעשות כן לשלוח הקמן לשומר והגאון הגרש"ק ז"ל, ובתשובה הנדפסת בספרו שו"ת מוטו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב בא להתיר מצד אחר והיינו משום דאשה קרקע עולם היא וא"כ בזה ודאי פ"ג דוחה אותו ואין לאחר לחלל שבת עבור כך, ולדינא יפה הורה רמ"מ דבאם הוי חילול שבת של תורה לא יחלל גדול שבת עבורה והיינו מטעמא דדין כיון דאשה קרקע עולם רק קמן מותר ליסע עמה אבל גדול לא יחלל שבת אפילו באשת איש, דעכ"פ ראוי לדחות דרבנן בשביל דרבנן דפנויה וזה הוי בכלל יהרג ואל יעבור ובתחומין דרבנן ודאי יעבור ואל יהרג ראשית יוצא לנו נפקותא בלהיפך היכא שהמילד הוא איש וזה שבא לקרוא לו היא אשה וכן נמי כשזה שצריך לנסוע עם המילדת הוא יהודי דהיינו שצריכים לשלוח אליה עגלון או נהג יהודי והשאלה גם עליו אם מותר לו לנסוע אתה ביחוד, דאזי לדעת הגרש"ק אסור לו לנסוע ולהתייחד אתה משום פ"ג, דהרי ל"ש בכאן הסברא דקרקע עולם, והוא הרי, ס"ל דיחוד הוי אביזרייהו דג"ע וגם באביזרייהו יהרג ואל יעבור, ואפילו אם היא פנויה ג"כ אסור לו ללכת עמה דהרי חושש גם לדעת הרא"ם דגם באביזרייהו דג"ע דרבנן יהרג ואל יעבור, וזוהי חומרא גדולה מצד, וקולא גדולה מצד להיות כ"כ נקל ענין חיי נפשות. ואילו להשם אריה אין נפ"מ בין כשהשאלה על אשה לבין כשהשאלה על איש, ואותם הצדדים שדן על אשה ישנם גם באיש. והנפ"מ ביניהם הוא בין בשבת כהמדובר בשאלה שלהם, דלהגרש"ק יש לצרף שומר אפילו גדול משום פ"ג, ולדעת השם אריה בפנויה אין להתיר לשומר גדול ליסע ג"כ, ועדיפא שיסע אתה לבד, ובא"א, אם החילול מדרבנן נוטה להעדיף שיסע אתה שומר גדול באין קמן, ובחילול דאורייתא אין ולא ורפיא בדידה, וכן הנפ"מ ביניהם הוא גם לימות החול כשאין בנמצא שומר שילוח אותם, לדעת הגרש"ק אסור לו ליסע אתה בכל גוונא דהוי אביזרייהו דג"ע ויהרג ואל יעבור, ואילו להשם אריה מותר לו לנסוע ולהתייחד עמה ואף מחויב לעשות כן משום פ"ג, ולא מיבעיא דמותר כשהיא פנויה, אלא אף כשהיא א"א מותר לו נמי משום דדוקא גילוי עריות ממש דהוא באיסור כרת אינו נדחה מפני פ"ג, אבל שאר קריבות דעריות ומכ"ש יחוד דעריות ודאי נדחה מפני פ"ג

¹²⁰ שו"ע ונו"כ שג"ד

¹²¹ ש"ך שם ב

¹²² בית מאיר שם וכתב "וא"כ תמהני קצת שלא ראיתי נזהרין בזה".

¹²³ כשהורזין מבית הקברות עוברים לפני האבל בשורה וכל אחד אומר לו תתנחם וברכת אבלים ברכה שאומרים ברחבה ותנחומי אבלים שהולכים כל שבעה לביתו לנחמו

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תינוק שמת¹²⁴ בתוך שלשים יום ויום שלשים בכלל, אין מתאבלים עליו אפילו גמרו שערו וצפרניו, אא"כ ידוע שכלו לו חדשיו, כגון שבעל ופירש, ונולד חי למ' חדשים גמורים¹²⁵, ואפילו מת ביום שנולד מתאבלים עליו. ואם מת אחר שלשים יום מתאבלים עליו, אא"כ נורע שהוא בן ח' חדשים.

י"א שתינוק שמת ביום שלשים ואחד ללידתו, אף שעדיין לא עברו שלשים יום שלמים מתאבלים עליו¹²⁶, וי"א שצריך שיעברו שלשים יום שלמים מעת לעת¹²⁷.

קטן דלא¹²⁸ קים לן שכלו לו חדשיו, שמת בתוך שלשים או אפילו ביום שלשים אין קורעים עליו, אבל אם מת ביום השלשים ואחד אע"פ שאין שלשים יום שלמים מלידתו קורעים עליו¹²⁹, ואם קים לו שכלו חודשיו אפילו מת בתוך ל' קורע ומתאבל עליו¹³⁰.

אין עושים שורה לאשה אבלה. וכן לאבל קטן, אבל על מת קטן כל שעברו עליו שלשים יום עושים.

אין מברין על מת קטן אא"כ הוא בן שלשים יום שלימים, או קים ליה ביה שכלו לו חודשיו¹³¹.

אין אומרים צדוק הדין על נפל, אולם נוהגים לאומרו גם על תינוק כל שעברו עליו שלשים יום¹³².

יז. אשה אחת ... לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא

מה שהותר לעיל לאשה להתייחד עם שני אנשים, או שלושה, כבר התבאר במסכת סוטה דף ז. שזה דוקא בכשרים, אבל אם הם פרוצים, אפילו ביום ובעיר, אפילו עם עשרה אסור¹³³. ואם אחד כשר מותר¹³⁴.

¹²⁴ שו"ע ונו"כ שעד ח

¹²⁵ פ"ת שם ט ובתבואות שור סי' ט"ו ס"ק ט"ו כתב דצריך שיעברו עליה רע"ג ימים עם ימי הקליטה.

¹²⁶ פ"ת שם ח משו"ת חת"ס

¹²⁷ שו"ת שו"מ מד"ת ח"ג י חושו"ת רב פעלים ח"א נא

¹²⁸ שו"ע ונו"כ שם ל

¹²⁹ שו"ת חת"ס יו"ד שמג

¹³⁰ ש"ך שם מג

¹³¹ שו"ע שעה ו

¹³² שו"ע שדמ ד ובש"ך ג ובגשה"ח טז ו – ב

¹³³ רמ"א שם

¹³⁴ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב מהמהרש"ל ביש"ש קידושין

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אם יש שני אנשים כשרים, מותר להתייחד על אף שהשאר פרוצים. ובשדה או בלילה, צריך שיהיו שלושה כשרים¹³⁵ כמו שיתבאר להלן דף פא. בעזתי"ת.

ופרוץ נחשב כל מי שנשמע ממנו כבר קלות בעניני עריות, אבל סתם רשע אינו נקרא עדין פרוץ לענין יחוד. אך רשע ממש בפרט בעבירה חמורה כחלול שבת דינו כפרוץ¹³⁶ מי שמזלזל בצפייה במדיה או עיון בעתונות המלאים דברי תועבה, וכ"ש ההולך למקום טומאה הרי הוא בגדר פרוץ בזמן הזה, שהרי נלקה אצלו הרגש של יצרא דעריות¹³⁷.

מה שנתפשט המנהג שהנשים לוקחים עמהן תינוק או תינוקות ונוסעים עם העגלון ערל משום כשתצטרך היא או התינוק לנקביו תלך היא עם התינוק, אין לסמוך להתיר זאת¹³⁸ אלא אם הוא שעת הדחק¹³⁹ אך עם שתי תינוקות או שני אנשים כשרים אפילו שהעגלון אינו יהודי מותר אך אם אחד מהם פרוץ אין להתיר אלא בשלושה¹⁴⁰

יח. הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה ... תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי

שלוש נשים עם שלושה אנשים אין חוששין ליחוד¹⁴¹. אך דוקא בסתם בני אדם, אבל באנשים הנלווים הידועים כפרוצים יש להחמיר הגם שיהיו שלשה אנשים עם שלש נשים כשירות או להיפך¹⁴².

יט. מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך תלמידי חכמים אין אינשי דעלמא לא שאני תלמידי חכמים דידעי לאתרויי ביה

¹³⁵ פ"ת שם ס"ק ד

¹³⁶ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב

¹³⁷ שו"ת שבט הלוי שם

¹³⁸ ב"ש ס"ק ט

¹³⁹ שהרי בחמ"א שם סעי' ה' נראה שנקט כן לעיקר וכן מוכח משו"ת שם אריה האה"ע סי' ל"ג והמהרש"ק בשו"ת טומו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב שהתירו בשבת למילדת ליסוע עם עגלון עכו"ם ותינוק או תינוקת

¹⁴⁰ פ"ת שם ס"ק ד וכן מוכח בחמ"מ ס"ק יד

¹⁴¹ שם סעי' ו ובחמ"מ ס"ק ז

¹⁴² ברכי יוסף שם ס"ק ג וז"ל "אך באנשים הנלווים מפריצי הפרצ"ה ובשו"ת שער יוסף סי' ב "דהך דינא אינו אלא בכשרים שאינן ידועים לפריצים" וקצת צ"ע ל' הפ"ת בשם הברכ"י ס"ק ה "היינו דוקא בסתם בני אדם אך בפרוצה יש להחמיר גם בשלושה עם שלש". שו"ר שיש גירסאות שכתוב בהם "בפרוצים" וכן בחמ"א שם סעי' ה "והרבה נשים עם הרבה פרוצים דעת האחרונים נוטה לאיסור"

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר במסכת סוטה שם, שאחר שהבעל קינא לאשתו ואעפ"כ נסתרה, נוהגים בה סדר שוטה

כיצד סדר¹⁴³ השקאת שוטה, הבעל בא לבית דין שבעירו¹⁴⁴, ואומר להן אשתי זו קנאתי לה עם פלוני ונסתרה עמו ואלו עידי, והרי היא אומרת שהיא טהורה, ואני רוצה להשקותה לבדוק הדבר.

אחר ששמעו בית הדין שבאותו מקום את דברי העדים הם שולחים את הבעל עם אשתו לבית דין הגדול של שבעים וקנים בבית המקדש¹⁴⁵. ומוסרים לו שני תלמידי חכמים לשמרו ולהתרות בו שלא יבוא עליה בדרך, קודם שתיה, כשהיא אסורה עליו, שאם יעשה כן יעידו ע"ז בבי"ד הגדול, ולא ישקו אותה¹⁴⁶.

¹⁴³ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה א

¹⁴⁴ כתבו התוספות בריש פ"ב דסוטה (דף י"ד) דסדר הפרשה כך הוא קינא לה ונסתרה מעלה את האשה ומביא את מנחתה והכהן מביא פיילי של חרס ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור ונותן בו עפר ומעמיד את האשה בשער נקנור ואוחז בבגדיה וסותר את שערה ונותן את המנחה על ידה וביד הכהן מים המרים ומשביעה ומתנה עמה וכותב את המגילה ומוחק ומשקה ונוטל מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותן לתוך כלי שרת מניף ומניש קומץ ומקטיר ולא ידענא למה שינה התנא הסדר ואם סדר התנא דוקא או סדר הפרשה ע"כ. ולפי סדר המשנה כך הוא קינא לה ונסתרה מעלה את האשה לב"ד הגדול ומאיימין עליה ואח"כ הכהן מעמיד את האשה בשער ניקנור ואוחז בבגדיה וסותר את שערה ומביא את המנחה ונותנה על ידיה ומביא פיילי של חרס ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור ונותן בו עפר ומשביעה ומתנה עמה וכותב את המגילה ומוחק ומשקה ונוטל מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותן לתוך כלי שרת מניף ומניש קומץ ומקטיר ע"כ. משנה למלך שם

¹⁴⁵ רמב"ם פ"ג ה"א [וכע"ז ברמב"ם סנהדרין פ"ה ה"א], ע"פ המשנה שם ז ע"א, וכדלקמן שאין משקים את הסוטה אלא בבי"ד הגדול של שבעים וקנים במקדש.

¹⁴⁶ רמב"ם שם ע"פ המשנה שם, והגמרא ורש"י שם. ושולחים עמו דווקא תלמידי חכמים שיודעים להתרות בו ולומר לו שמן התורה כשאין האיש מנוקה מעון שבא עליה משנאסרה עליו, אין המים בודקים את אשתו ואמרו שם בגמרא שדין זה של מסירת התלמידי חכמים, הוא חיוב חכמים, ומן התורה הבעל מביא את אשתו לבדו, שנאמר "והביא האיש את אשתו", ועוד מתבאר בגמרא שם שאע"פ שהבעל נאמן שלא בא על אשתו כשהיא נדה, ואין צריך עדים שישמרוה, אין זה אלא לפי שהנדה באיסור כרת חמור עליו, אבל סוטה היא איסור לאו שקל עליו וחששו, ועוד שנדה יש לה היתר לכשתטהר, ואין יצרו תוקפו, והסוטה אין לה היתר אם היא תימצא טמאה, ולבו רודף אחריה, וכבר נאמר (משלי טו) "מים גנובים ימתקו". אך רבי יהודה שם חולק וסובר שבעלה נאמן עליה, ואינה צריכה שני תלמידי חכמים שישמרו עליה [מקל וחומר, ומה נדה שהיא בכרת נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא כל שכן], ועוד שמן התורה האיש מביא את אשתו אל הכהן, שנאמר "והביא האיש את אשתו", ונפסק ברמב"ם כחכמים.